

Liebe Bürgerinnen und Bürger von Hustopece, verehrte Gäste, meine Damen und Herren,

in diesen Tagen begehen wir einen runden Jahrestag, der kein Grund zum Feiern ist. Vor 400 Jahren musste eine Gruppe, die zwar nicht zahlreich, aber in ihrer Bedeutung und Ausrichtung einzigartig war, unsere Region in wenigen Tagen verlassen. Vor 400 Jahren wurden unser Land und die Stadt Auspitz einer Gruppe von Menschen beraubt, die sich deutlich von den anderen Bewohnern dieser Region unterschied. Sie hatten gemeinsamen Besitz, lehnten Gewalt ab und wurden erst durch die Taufe im Erwachsenenalter Christen.

Sie kamen als Fremde zu uns, die hier eine vorübergehende Heimat und Sicherheit suchten und fanden. Während sie in anderen Teilen Europas buchstäblich ertränkt und verbrannt wurden, konnten sie hier friedlich leben. Sie wollen arbeiten, ihre Kinder großziehen und ihrer Gemeinschaft Produkte und Dienstleistungen von höchster Qualität anbieten. Und vor allem konnten sie hier ihre unterschiedlichen Überzeugungen und die von ihnen gewählte Lebensweise frei praktizieren.

Sie lebten hier zum Missfallen des kaiserlichen Herrschers, aber unter dem Schutz ihrer Vorgesetzten, die ihre Zuverlässigkeit und Loyalität schätzten. Aber selbst das hätte für ein friedliches Leben nicht ausgereicht, wenn in unserem Land nicht ein außerordentliches Maß an Toleranz und gegenseitiger Duldung geherrscht hätte, wie es in Europa zu dieser Zeit noch nicht üblich war. Woher kommt sie und was ist ihr Ursprung?

Alle Menschen waren damals davon überzeugt, dass es nur einen Gott gibt und dass es auch nur eine Wahrheit, einen Glauben und eine Kirche geben muss. Um dieser Einheit willen waren sie bereit, zu leiden und Blut zu vergießen. Daher waren die Menschen oft gezwungen, nach vorgegebenen Regeln zu leben, unabhängig davon, was sie dachten, glaubten oder erhofften.

Doch schon damals gab es Stimmen, die sich gegen diese Einheitlichkeit aussprachen. Kann man die ganze Wahrheit kennen? Ist der Mensch allwissend und omnipräsent? Aber wenn er selbst so sehr zweifelt, wie kann er dann von anderen verlangen, sich seiner Wahrheit zu unterwerfen? Ein weiterer Grund für die gegenseitige Toleranz war der gemeinsame Feind, der zu dieser Zeit der Islam war. Wie oft haben die Mohammedaner buchstäblich vor den Toren Wiens gestanden und sind sogar bis nach Mähren vorgedrungen. Die Monarchie brauchte also tapfere Verteidiger und viel Steuergeld. Der mährische protestantische Adel konnte diese Hilfe in erheblichem Maße leisten, was der Monarch dulden und in vielerlei Hinsicht nachgeben musste - unter anderem, indem er Neuchristen auf seinen Gütern ansiedelte und ihre Fähigkeiten nutzte.

Aber diese beiden Gründe für gegenseitigen Respekt und Toleranz würden nicht ausreichen, wenn nicht ein dritter und stärkster Grund hier in Mähren hinzugekommen wäre. Dank der Arbeit der Einheit der Brüder, die in vielerlei Hinsicht in ihrem Denken und ihrer Lebensweise den Neuchristen ähnelte, setzte sich unter Protestanten und Katholiken gleichermaßen die Überzeugung durch, dass der Glaube an Gott und die Art und Weise, wie man zu ihm betet, ein Geschenk ist, das dem Menschen in keiner Weise aufgezwungen werden kann. Es hat also keinen Sinn, eine richtige Überzeugung mit Gewalt zu erzwingen. Deshalb ist "alles Drängen zum Glauben" unwirksam und sinnlos.

Deshalb ist es für jeden besser, an seinen Überzeugungen festzuhalten und gleichzeitig zu warten, bis der Herrgott sich seinen Gegnern zu erkennen gibt. Glaube und Wahrheit müssen daher diskutiert, die Wahrheit gesucht und gleichzeitig die Horizonte des menschlichen Wissens ständig erweitert werden - und schon jetzt ist es möglich, friedlich nebeneinander zu leben, auch wenn man in vielerlei Hinsicht anderer Meinung ist.

Es ist daher gegen Gottes Willen, dass man sich gegenseitig ablehnt, verstößt, ertränkt und verbrennt. Jedem Menschen muss die Freiheit gewährt werden, damit der Herrgott ihm Wissen über die richtige Art zu leben, zu arbeiten und zu erziehen geben kann.

Es ist sogar schädlich, abweichende Ideen zu unterdrücken, denn niemand von uns weiß, von welchen Impulsen und Quellen neue Erkenntnisse und Hoffnungen zu den Menschen kommen werden. Nur wer ständig lernt, hinterfragt, sucht und sein Wissen neu bewertet, kann entdecken, wohin Gott, der Herr, uns in den sich wandelnden Zeiten führt und sendet. Deshalb ist es gut, diejenigen, die eine andere Meinung haben, anzuerkennen und zu respektieren und von ihnen zu lernen, was uns fehlt.

Vor 400 Jahren wurde Mähren vieler fähiger, friedlicher und einzigartiger Menschen beraubt, die unser Land verlassen mussten und nur Erinnerungen zurückließen. Aber Gott sei Dank sind ihre Ideen, ihr reifer Glaube, ihre Ablehnung von Gewalt und ihre gemeinsame Lebensweise geblieben und inspirieren viele Menschen bis heute.

Jiří Gruber, evangelischer Pfarrer in Hustopeče

Vážené občany Hustopečí, vzácní hosté, dámy a pánové

V těchto dnech si připomínáme kulaté výročí, které však není důvodem k žádné oslavě. Před 400 lety musela z našeho kraje během několika dnů odejít skupina sice nepočtená, ale svým významem a zaměřením jedinečná. Před 400 lety byla naše země a městečko Hustopeče ochuzeno o skupinu lidí, která se výrazně odlišovala od ostatních obyvatel tohoto kraje. Měli společný majetek, odmítali násilí a křesťany se stávali až křtem v dospělosti.

Přišli k nám jako cizinci, kteří tu hledali a našli dočasný domov a bezpečí. Zatímco v jiných částech Evropy je doslova topili a upalovali, zde mohli pokojně žít. Pracovat, vychovávat své děti a nabízet svému okolí výrobky a služby té nejvyšší kvality. A především zde mohli bez obav vyznávat svou odlišnou víru a způsob života, pro který se rozhodli.

Žili zde sice k nelibosti císařského panovníka, ale pod ochranou své vrchnosti, která si na nich cenila jejich spolehlivost a loajalitu. Ale ani to by na klidný život nestačilo, kdyby tehdy v naší zemi nepanovala mimořádná míra tolerance a vzájemné snášenlivosti - v Evropě tehdy nevídaná. Kde se vzala a z čeho se zrodila?

Všichni lidé byly tehdy přesvědčeni, že tak jako existuje jen jeden Bůh, musí existovat také jen jedna pravda, víra a církev. Kvůli této jednotě byly ochotni trpět i prolévat krev. Lidé byli proto často nuceni žít podle předem daných pravidel, bez ohledu na to, co si mysleli, čemu věřili a v co doufali.

Přesto se už tehdy ozývaly hlasy, které se této uniformitě bránili. Copak může člověk znát celou pravdu? Copak je člověk vševědoucí a všeznalý? Jestliže však sám o mnohém pochybuje, jak může chtít po druhých, aby se podřídili jeho pravdě? Dalším důvodem k vzájemné snášenlivosti byl společný nepřítel, kterým byl tehdy islám. Kolikrát už stáli mohamedáni doslova před branami Vídně a pronikli i na Moravu. Monarchie proto potřebovala statečné obránce a mnoho peněz z daní. Tuto pomoc mohla poskytnout ve významné

míře moravská protestantská šlechta, kterou proto musel panovník tolerovat a v mnohém jí ustupovat – mimo jiné i v tom, že na svých panstvích usazovala novokřtěnce a využívala jejich dovedností.

Ale oba tyto důvody k vzájemnému respektu a toleranci by nestačily, kdyby k nim právě zde na Moravě nepřistoupil ještě důvod třetí a to nejsilnější. Díky působení Jednoty bratrské, které se v mnohém svým myšlením a způsobem života novokřtěncům podobala, zde převládlo u protestantů i katolíků přesvědčení, že víra v Boha a způsob, kterým se k němu člověk modlí - je dar, který nelze člověku žádným způsobem vnutit. Proto nemá smysl násilné nucení ke správné víře. Proto je neúčinné a marné „ každé k víře tlačení“.

Proto je lépe, když se každý drží svého přesvědčení a současně vyčkat, až se Pán Bůh dá poznat jeho odpůrcům. O víře a pravdě je proto třeba diskutovat, pravdu hledat a přitom stále rozšiřovat obzory lidské poznání - a přitom je možné už nyní vedle sebe pokojně žít, a přitom spolu v mnohém nesouhlasit.

Je proto proti Boží vůli, aby jeden druhého zavrhoval, vyháněl, topil a upaloval. Každému člověku je třeba dopřát svobodu, aby mu Pán Bůh mohl dát poznat ten správný způsob života, práce a výchovy.

Potlačovat odlišné myšlenky je dokonce škodlivé, protože nikdo z nás neví, z jakých podnětů a zdrojů lidem vzejde nové poznání a naděje. Jen ten, kdo se stále učí, pochybuje, hledá a přehodnocuje své poznání, může objevit, kam nás Pán Bůh vede a posílá v proměnách doby. Proto je dobré uznávat a respektuje i ty, kdo mají jiný názor a učit se od nich, čeho se nám nedostává.

Před 400 lety se Morava ochudila o řadu schopných, mírumilovných a jedinečných lidí, kteří museli naši zemi opustit a zanechat v ní jen vzpomínky. Ale díky Bohu jejich myšlenky, jejich dospělá víra, odmítání násilí a společný způsob života - zůstal zachován a dodnes inspiruje řadu lidí.

Jiří Gruber, evangelický farář v Hustopečích